

Latvian A: literature – Higher level – Paper 1
Letton A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Letón A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Uzraksti literāru komentāru par vienu no sekojošiem tekstiem:

1.

Diena, pirms mēs atstājām mājas, bija saulaina, virs bērziem un kļāvām pletās zilās un rāmas debesis. Šur tur lapas jau sāka krāsoties dzeltenas un sarkanas, bet bites joprojām dūca ap sarkano un balto asteru dobēm un gaišdzeltenajām mārtiņrozēm, kuras mammai tik ļoti patika. Tētis apraka kasti ar sudraba galda piederumiem, kausiem un patvāri un lika mums ar māsu iegaumēt to vietu. Mēs nolikām savas lelles un rotaļlietas bēniņos uznestā skapī, un mamma ar draudzeni Elvīru tur noglabāja arī drēbes un gultasveļu.

Mums ar māsu atļāva aiziet uz „Burtniekiem“, kaimiņu māju, atvadīties. Mēs sadevāmiem rokās, ejot garām plostam dīķī, kurā ziedēja ūdensrozes, pie tā mums bija aizliegts vienām pašām spēlēties, kaut gan reizēm mēs to darījām, garām smaržīgā siena šķūnim, kur mēs pagājušajā vasarā gulējām, pāri pļavai, kur ganījās Zīlīte. Veco, balto ķēvi, kurā mēs jājam bez segliem, mūsu prombūtnes laikā aprūpēs kāds no tēva draudzes locekļiem. Mēs abas esam priecīgas, ka varēsim veselu pēcpusdienu pavadīt kaimiņu mājā, apburošā, noslēpumainā vietā, kur mums vienmēr atļauts palikt nomodā ilgāk nekā mājās, kur vasarās uz palodzēm šķītvjos stāv vārītas, ar cukuru apbērtas mušmires, tās pievilina un nogalē simtiem mušu, ziemā tur podos zaļo asparāgi. Aiz mājas aug meža zemenīšu klājiens, un stelles, uz kurām Andersona kundze man kādreiz ļauj paaust viņas ciešā uzraudzībā, ir izliktas vēsajā gaitenī ar zemajiem griestiem.

Pievakarē mēs ar Beati atgriezīsimies mājās pāri pakalnam, kur

Jāņu nakti dega liels ugunskurs, kad tētis bija uzsēdinājis mani uz pleciem, es noskatījos dučiem citās jāņugunīs uz tuvējiem pakalniem un klausījos tuvāko kaimiņu dziedāšanā. Plašais mauriņš mācītājmājas priekšā ir ierakumu izvagots, un mēs zinājām, ka tur būs jāslēpjas, ja sāks šaut. Tiktāl mēs bijām naktis gulējuši pagrabā, kad debesīs rēca lidmašīnas un, pirms iedegt gaismas, visi logi bija jāaizklāj ar biezu, tumšu drēbi.

Krievu frontes līnija nāca aizvien tuvāk. Ja mēs drīz vien nebrauksim prom no mājām, tad mūs nogalinās vai sakropļos vācu un padomju krustugunīs. Vai arī mūs arestēs, ieslodzīs lopu vagonos un izsūtīs uz Sibīrijas darba nometnēm, tā jau gandrīz esot noticis Baigajā, 1941. gadā, ko es nemaz neatcerējos.

Bet nekas no tā visa man nelikās reāls. Es daudz vairāk baidījos no Detlava kundzes, jaunās kalpones, kura pieskatīja mūs ar māsu vecāku prombūtnes laikā. Viņa mūs pēkšņi saķēra, nolika gultās un deva mums rīkojumus.

— Kad nodzēsīšu gaismu, jums, meitenes, jābūt klusām kā kapam.

Viņa saņēma manu apakšlūpu un strauji pavilka uz savu pusi.

— Ja es dzirdēšu kaut troksnīti, tad iesplaušu taisni iekšā, — viņa norādīja uz manu pusi un draudīgi nokrekšķinājās.

— Zināt, par mani labākas spļāvējas nav.

Pārbijušās, bet sajūsmā par viņas ļaunajiem nodomiem, mēs ķīķinājām.

— Man jau siekalas krājas mutē, skuķi. Kas jādara, jādara, — viņa mēdza teikt. — Es ar tevi, Beate, runāju, palaidne. Tu vienmēr izdomā visādas palaidnības un samāci mazajai mātai.

Piekērusi mūs cerīgi skatāmies uz gaitenja durvīm, viņa atkal mums uzklupa:

— Un nemēģiniet arī zagties uz pirkstgaliem, kad būšu uzgriezusi muguru. Ja iziesiet ārā, jums jāmirst. Pavisam vienkārši. Fašisti, tie nolādētie bandīti, ārā slapstās un ķer latviešu bērnus, un krievi, tie komunistu bezdievji, arī ir tuvu. Un kas tik vēl ne. Man jums tas nav jāstāsta.

Bet tik un tā viņa to visu uzskaitīja. Lietuvēni, velni, raganas, burvji, vampīri, vilkači, spoki un mežacūkas. Un tad vēl Mēris, ģindenis, kas uzcirties kā smalks kungs melnā, ar dārgakmeņiem rotātā mantijā, gatavs mest kauliņus un vinnēt.

— Būtu priecājušās, ka esat iekšā, drošībā, savās gultiņās.

50 Nedēļām no vietas mājai garām plūda bēgļi, bet es nedomāju, ka mēs dosimies prom
uz ilgu laiku, kur nu vēl — uz visiem laikiem. Iepriekšējā vasarā, kad man bija pieci gadi, es
biju kopā ar vecākiem ceļojumā un atcerējos, kā priecājos, prom braucot, un cik laimīga biju,
atgriežoties mājās, pie kokiem un lopiem, un savām rotaļlietām, un savā gultā. Es iedomājos,
ka mūsu atgriešanās būs tāda pati, ka pārnāksim, pirms būs izplaukušas narcises garajā dobē
zem guļamistabas loga, pirms ceriņu un jasmīnu smarža sāks vējot ap verandu. Tā laikam šķita
55 arī maniem vecākiem, jo tētis rūpīgi noslēdza durvis un ielika atslēgu portfeli. Otru atslēgu viņš
bija iedevis mums — aiznest kaimiņiem, un vēl trešo apracis kopā ar patvāri un sudrablietām.

Agate Nesaule, *Sieviete dzintarā* (1997)

2.

uz lidostu

tu it kā brauc uz lidostu man pakāļ
bet patiesībā sēdies taksī un brauc tikai atpakaļ
dūmi šoferim pīpējot sitas pret stiklu kā akvārijā
balss netrāpa telefonā trāpa tajā parkinga kartē
5 it kā uz lidostu
bet atpakaļ (amerika pārvēršas salā) savelkas dūrē
(gaisa atsvaidzinātājs cauri prērijai šūpojas fūrē)
pirksti ar ogli kāds zīmē to putnu no dzejoļa g. a. spirti nožūst
(arumi saritinās)
10 un izlīst tuša tev klēpī
neviens nekad nedzied par vīrieša klēpi
vēl vairāk bail vēl vairāk noslēpums
bet tādas domas var izdomāt gaisā

kilometri
15 vertikāli
starp mums

Ingmāra Balode, *Six Latvian Poets* (2011)
